

ES – SABÛR

Es-Sabûr; Allah'ü Zülcelâl'in esma-ül hüsnâsından, çok sabırlı, bunca itaatsizlikler, isyanlar, tuğyanlar, zulümler, nankörlükler karşısında hemen cezalandırmayıp mühlet tanıyan mânâlarına gelen bir ism-i şerifleridir.

Eğer Allah (c.c), sabredip mühlet tanımasa idi çok az kimse hariç herkes helak olurdu. Bunca istikamette olanlar dahi nice isyanlar, tuğyanlar etmiş ve üzerine düşen kulluk vazifesinden bîhaber yaşamış uzun seneler, uzun seneler haktan uzak günahlar içinde yüzmüş, cehaleti, gafleti sebebiyle hakkı batıl, batılı hak görmüşlerdir. Nefsin esaretinde kendilerini beğenerek ne günahlar işlemişlerdir. Eğer Mevlâ hak ettikleri cezayı hemen gönderseydi çoktan mahvı perişan olurlardı. Fakat rahmeti sonsuz Yüce Mevlâ sabır sıfatı ile kuluna nazar ediyor, mühlet veriyor. Bu mühletten istifade eden nice insanlar, buldukları süflî hallerin farkına varıp Allah'ın izni ile kendine gelerek yön değiştirmişler, bir gün âsîler güruhuna kayıtlı ve şeytanın ordusuna dâhil iken, salihler kervanına katılmışlar, Rabb'e dost olanlarla dost olmuşlar, Hakk'a dost olma yollarını araştırmışlardır. Bîşr-i Hafî gibi pek çok Hakk dostu, Rabb'ül âlemin'in sabır sıfatı sayesinde kulluğun şuuruna erme şerefine nail olmuştur. Hemen hemen her insan Mevlâ'nın bu sıfatının hürmetine pek çok hak ettiği cezalardan kurtulup, doğruyu bulma, yanlış ve zararlı davranış ve karakterlerden uzaklaşma lütfuna mazhar olmuşlardır.

Yüce Mevlâ kendisi sabırlı olduğu gibi, başta peygamberlere olmak üzere tüm iman eden, Kuran'a kulak verenlere sabrı tavsiye ederek şöyle buyurur:

"Sabah akşam, Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte candan sabret (sebat et)..."¹

"O halde (Resulüm), peygamberlerde azim sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret. Onlar hakkında acele etme, onlar vaat edildikleri azabı gördükleri gün sanki dünyada sadece gündüzün bir saati kadar kaldıklarını sanırlar..."²

Cenab-ı Hakk, daha pek çok ayet-i kerîmede sabrı emir buyurarak, sabra ayrı, özel bir önem ve değer vermiştir. Hiçbir şeyin sabırsız elde edilemeyeceğini sık sık hatırlatarak sabırlı olmak mecburiyetinde olduğunu bildirmiştir.

Evet, bir buğday tanesinin, toprağa atılmadan önceki halinden başak oluncaya, sonra ekmek oluncaya ve nihayet insan vücudu için gıda ve enerji oluncaya kadar ne uzun merhalelerden geçtiği düşünülürse ve her nebatat buna kıyasla tefekkür edilirse herhalde sabra ne kadar ihtiyaç olduğu daha iyi anlaşılır.

Hele insanın var oluşu düşünülürse sabra ne kadar ihtiyaç olduğu, sabır olmazsa hiçbir şeyin asla olmayacağı apaçık görülür. İnsan, hayvan, bitki, kısacası her varlık gereken kemâle ulaşana dek bir sabır atmosferinde bulunuyor. Hatta cansız varlıklar bile. Mesela altın madeni toprağın içinden ayrıştırılıp saf altın olabilmesi için nice ellerden, makinelerden bilhassa ateşten geçecek ki; diğer madenlerden ve molozlardan ayrılıp değerini bulsun. Dahası mücevher haline gelinceye kadarki halini düşünün! Velhasıl, canlı, cansız her şey sabra muhtaçtır.

Her şeyin bir başlangıcı bir de son, kemal noktası vardır. Bu, maddede böyle olduğu gibi, maneviyatta da böyledir. Nasıl ki maddî şeylerin istenilen kıvama ve olması gereken kemâle ulaşması için pek çok merhalelerden geçmesi, çeşitli zorluklardan, meşakkatlerden sonra istenilen şeye vasil olması söz konusu ise, manen kemâle ermek için de çeşitli merhalelerden geçip meşakkatler çekmek söz konusudur.

Velhasıl sabırla koruk helva olur, sabırla dut yaprağı halis ipek olur, yine sabırla tohum ot olur, ot da süt olur.

Ve sabırla bir hücre, bir insan olur. Cahil, âlim olur. Allah'ın sabredip tanıdığı mühletle nice kâfir, zalim, şakî, İslâm'la müşerref olup imanla kıymet kazanır, ilimle, ibadet-u taatle meşgul olup salihlerden olur. İşte bunlar Mevlâ'nın madde ve mânâ adına Sabûr ism-i şerifinin tecellilerine örneklerdir.

Cenab-ı Hakk Müslümanların karşılaşılabileceği imtihan çeşitlerini ve insanın her zaman, her meselede sabra ihtiyacı olduğunu:

¹ Kehf:28

² Ahkaf:35

"Andolsun ki, sizi biraz korku ve açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma ile deneriz. (Ey Peygamber) Sabredenleri müjdele!"³ ayet-i kerimesi ile bildiriyor. Müteakip ayetlerde de sabredip teslimiyetini bozmayanların kazancını haber veriyor. Yine Kur'an-ı Kerim'de:

"...Yalnız sabredenlere mükâfatları hesapsız ödenecektir."⁴ buyrulur, felakete karşı dişlerini sıkıp göğüs gerenlere verilecek manevî ecrin hesapsız olduğu bildiriliyor. Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerde sabırla ilgili pek çok mesajlar vardır ki; müminin havaya, suya olduğu kadar sabra da ihtiyacı olduğu vurgulanmıştır. Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuş:

"En şiddetli belalara uğrayanlar önce peygamberler, sonra da onlara en çok benzeyenlerdir."⁵ Buradan anlaşılıyor ki; kemâle ve Rabb'in rızasına, cennetine nail olmak için sıkıntıları göğüslemek gerekiyor. Sabretmeyi gerektiren pek çok mesele vardır, hatta günlük hayatımızda çok değişik hadiselerle karşılaşırız. Hepsini için ayrı ayrı sabra ihtiyaç vardır. Kısaca nelerde sabra ihtiyaç olduğunu özetlersek, şöyledir:

1)İbadet-u taata sabır.
2)Günah yolunun nefse hoş gelmesine mukabil masiyet duygusuna karşı sabır.
3)Hakk'ın kaza ve kaderine rıza göstermeyi ihtiva eden semavî ve arzî belalara karşı sabır.

4)Kader planında takdir edilen ve zamanı gelince zuhur eden musibetlere sabır.
5)Dünyanın cazibeli güzellikleri karşısında yol, yön değiştirmeden istikamet çizgisini korumada sabır.

6)Vakit alan meşguliyetlerde teenni ile hareket edebilmek için sabır.

Sabrın derecelerini de büyükler altı bölüme ayırmışlardır:

1)Sabr-ı lillâh: Allah için sabır; yani "sabır Allah emretti" diye sabretmek.

2)Sabr-ı billâh: Sabrın Allah'tan bilinmesidir ki; Allah'ın esma-ül hüsnâsından olan Sabûr isminin tecellisi ile sabrının zuhur ettiği inancında olarak sabırda yardımcı olan Rabbine minnettar olup şükrünü ikrar etmektir.

3)Sabr-ı alâllah: Her işte bir hikmet vardır deyip, Hakk'ın celâlî ve cemâlî tecellileri karşısında hadiselerle Hakîm ism-i şerifi ile bakıp sabretmektir.

4)Sabr-ı fillâh: Allah yolunda kahrı-lütfu bir bilme sabrıdır ki; böyle kul ne varlıkla şımırır, ne de yoklukla tasalanır. Dikenle gülü, nârla nûru bir bilip Rabbinin kaza ve takdir ettiği kaderinden razı olma sabrıdır.

5)Sabr-ı maallah: Maiyet ve kurbiyet-i ilâhîye dair hususiyetleri itibariyle bulunduğu makamın esrarına riayetle beraber halkla olabilme sabrıdır.

6)Sabr-ı anillâh: Vuslata karşı dişini sıkıp dayanma azmidir. Ve hakikat âşıklarının sabrıdır.

Bir başka sabır çeşidi de, kendini anlamayanların arasında dişini sıkıp inancından taviz vermeyenlerin sabrıdır. Bu durumla hemen hemen herkes karşılaşır.

Allah'ü Zülcelâl, bütün isimleri gibi bu ism-i şerifini de kulları üzerinde görmeyi talep eder. Bunun için de, kullarını, sabır gerektiren pek çok hadiselerle iç içe hayat mücadelesi vermeye mecbur eder. Mümin, sabrı nisbetinde kemâle erer. Zira sabır, sadakatin, takvanın ve olgunluğun alametidir. Kur'an-ı Kerim'de:

"İnsanlar imtihandan geçirilmeden, sadece "iman ettik" demeleriyle bırakılacaklarını mi sandılar?"⁶ buyrulmaktadır. Bir hadis-i şerifte ise Ebû Said el-Hudrî ile Ebû Hureyre'den rivayetle şöyle buyrulmuştur:

"Müslümana fenalık, hastalık, keder, hüznün, ezâ, iç sıkıntısı arız olmaz, hatta vücuduna bir diken batırılmaz; ancak Allah'ü Teâlâ bu musibetlerden birisi sebebiyle o müslümanın suçlarını ve günahlarını örter, bastırır."⁷ Bu hadisten de anlaşılıyor ki, bu imtihanlar yaşanacak. Kim sabreder, isyan etmez, kaderi tenkit etmez, asi olmadan rıza ile karşılarsa; bu davranışı, onun günahlardan arınıp Rabbinin huzuruna tertemiz gideceğinin müjdesidir.

³ Bakara:155

⁴ Zümer:10

⁵ Tirmizi, İbn. Mâce, Darimi, Buharî

⁶ Ankebut:2

⁷ Buharî, Kitab'ul Merdâ, 1907 no'lu hadis

Son olarak; sabır çok mühim bir mevzu olduğu için, bununla ilgili haberler yazıp okumakla, anlatmakla bitmez. Özet olarak şunu belirtelim ki; Rabbimizin bir ismi ve sıfatı da Sabûr'dur. Bu sıfatı ile olumsuzluklara, isyanlara karşı mühlet tanıyor. Yarattıklarının kemâle ermesi için sabır gerekiyor. Kullarında da bu sıfatını görmeyi talep ediyor ki; müminin kemâle ermesi için, tertemiz, saf olması için sabırlı olması şarttır. Fakat bunun en son mükâfatı ise meleklerin onları:

"Sabrettiğinize karşılık size selâm olsun! Dünya yurdunun sonu cennet ne güzeldir."⁸ diyerek selamlamalarıdır. Bu yetmez mi?

⁸ Ra'd:24